

Jakub Rajčáni SVD - verbista a misionár v Japonsku poskytol Mladému misionárovi rozhovor, ktorý ponúkame aj vám...

Po dvoch rokoch si opäť na Slovensku. Aké máš pocity? Na čo si sa tešil a čo ti, naopak, chýbalo?

Pravdupovediac, ani si neuvedomujem, že sú to už dva roky. Čas letí veľmi rýchlo, zvlášť ak je človek neustále čímisi zamestnaný. Navyše, v dnešnej dobe technických vymožeností má väčšina z nás k dispozícii komunikačné prostriedky ako internet, čím aj kontakt s domovom môže byť intenzívnejší, než to bývalo pred päťdesiatimi rokmi.

Dá sa povedať, že som si privykol pomerne rýchlo. Jedlo, to mi ani tak veľmi nechýbalo, len za tými koláčmi či zákuskami, aké mávame doma, mi občas bolo ľúto. Tešil som sa, samozrejme, na stretnutie s rodičmi, sestrou, ostatnými príbuznými či priateľmi. Je iné písať si maily či telefonovať, a iné hovoriť spolu tvárou v tvár...

Aké mám pocity? Musím priznať, že po návrate na Slovensko som sa cítil tak trochu nesvoj. Vedel som, že som doma, rozumel som ľuďom okolo seba, no aj tak som si pripadal nejako zvláštne, akoby som bol sám cudzincom. Iste, za ten jeden mesiac, čo som tu strávil, som si postupne opäť privykol a vošiel viac-menej do starých koľají, ale možnosť pozrieť sa na vlastnú kultúru zvonka je veľmi dobrou šancou vidieť veci také, aké sú.

Podstatnou časťou tvojho štúdia v Japonsku je reč. Ako sa ti podarilo zvládnuť jazyk?

My a Japonci máme jednu spoločnú črtu. Mnohí z nás si myslia, že japončina je ojedinelý jazyk, ktorý sa nikdy nikomu nepodarí perfektne zvládnuť – a už vonkoncom nie akémusi cudzincovi. Skutočnosťou však je, že mnohí plynule hovoriaci cudzinci tento mýtus o japončine ako najťažšom jazyku vyvracajú. Ja k nim samozrejme zatiaľ nepatrím :-). Avšak musím uznať, že sa mi podarilo osvojiť si základy japončiny za trochu kratší čas, než som očakával. Iste mi v tom pomáhali stretnutia s rôznymi ľuďmi, spievanie japonských piesní, no v neposlednom rade aj skutočnosť trochu trpká – neprítomnosť Slovákov. No viac než to ma motivovala túžba podeliť sa s niekým o svoje pocity či vypočuť to, čo prežívajú bežní ľudia – a to sa pravdaže nedá bez jazykovej komunikácie. A o hlásaní Evanjelia bez ovládania jazyka nemôže byť taktiež ani len reči.

Stíhaš popri učení japončiny aj iné aktivity?

Áno, stíham všeličo, až mám niekedy pocit, že všetko je len tak napoly :-). Ale vážne, keď sa teraz obzriem nazad, na to, že som mal týždenne šesťnásť hodín japončiny a sedem hodín voliteľných predmetov plus prípravu na ne, zvládol som toho dosť. Trikrát do týždňa nácviky spevokolu, každú tretiu stredu v mesiaci organ na omši pre študentov a učiteľov, exkurzie (či už spoločné zo školy alebo aj súkromné) a iné drobné záujmové aktivity. No ešte raz pripomínam, že nešlo o zábavu. Ba naopak, niekedy sa mi zdalo, akoby som sa naučil vonku viac než v samotnej triede.

V čom ťa Japonsko prekvapilo a čo si v Japonsku našiel rovnaké ako u nás?

Iste je toho veľa. Napríklad som zistil, že ich krajina nie je až taká odlišná od tej našej. Na Slovensku síce nemáme ryžové polia či oceán, ale vrchy v provincii Nagano či pastviny na ostrove Hokkaidó sa niekedy akoby navlas podobali tým našim. Nemôžem povedať, že by ma Japonsko niečím výslovne šokovalo. Práve naopak, mal som dojem, akoby som bol na to všetko pripravený prv než som tam prišiel, a to som o Japonsku takmer nič nenaštudoval a Japoncov som predtým stretol toľko, že sa dali spočítať na prstoch jednej ruky. Nevieť to správne pomenovať, ale akoby mi táto kultúra sadla „ako na mieru“. Privykanie, samozrejme, tiež bolo, ale mnohé z vecí, ktoré sa cudzincom zvyknú zdať ako „iné“, „čudné“, „strelené“, mne pripadali často ako prirodzené.

Uvedomil som si tiež, akí sme si ako ľudia všetci podobní. Často máme o sebe stereotypné predstavy, vyplývajúce z neznalosti; či už že všetky Japonky sú maličké, štíhlejšie postavy a chodia zošňurované v tých svojich kimonách – alebo naopak, že Európania jedia celý čas a ku všetkému len chlieb, ráno, na obed i večer, a podobne. No skutočnosť je iná. V podstate, kdekoľvek na svete sú ľudia rôznych druhov, s rôznymi chuťami, rôznymi návykmi. Isteže vplyv kultúry hrá tiež významnú rolu, preto sa dá povedať, že väčšina Japoncov je aspoň navonok slušná, skromná a decentná. Jej vplyvom sú tiež Japonci pomerne hanbliví a uzavretý národ. To je neraz zdrojom našich ťažkostí, pretože je ťažšie preniknúť do hlbšieho, úprimného vzťahu s ľuďmi tejto krajiny ako so Slovákami. No opäť, mal som mnoho skúseností aj s vreľým, bezprostredným prijatím, pričom ma takmer ani nepoznali, a s pohostinnosťou takmer so „srdcom na dlani“.

Ako tráviš svoj čas? Ako vyzerá napríklad tvoj bežný deň v Japonsku?

To záleží samozrejme od tej či onej etapy štúdia, v ktorej sa práve nachádzam, preto je tiež máloktorý deň rovnaký. Ale ten najbežnejší denný režim vyzerá asi takto – ráno sa začína spoločnými modlitbami (zatiaľ len po anglicky) o 7:00 a po nich nasleduje svätá omša. Okolo ôsmej sa spoločne naraňajujeme, čím náš spoločný program načas končí. Po raňajkách sa totiž všetci, každý podľa svojho rozvrhu, odoberú do školy. Teda dopoludnie strávim prevažne na univerzite štúdiom povinných predmetov nášho japonského kurzu. Cez krátku obedňajšiu prestávku sa opäť zídeme doma (v našom formačnom dome), keďže je vzdialený len asi sedem minút od školy. Nasleduje rýchly obed a po ňom popoludňajšie vyučovanie, ktoré pozostáva z voliteľných predmetov, ako napríklad japonské dejiny, japonská literatúra, japonské náboženstvá atď. Podvečerný návrat domov je tiež individuálny, ale všetci sa máme zísť najneskôr o trištvrte na šesť na večerách (rovnako po anglicky) a spoločnej večeri. Večer mávame občas aj spoločné aktivity, ale v zásade je to čas voľný, vyhradený na prípravu do školy nasledujúceho dňa a na samostatné štúdium. V duchovnom živote je nám takisto prenechaná väčšia časť zodpovednosti, takže na rozjímanie alebo osobnú modlitbu si musí každý vyhradiť čas sám. Spávať chodievam okolo jedenástej.

Ako vyzerá obyčajný deň Japonca?

V prvom rade treba povedať, čo si všimne každý pri čo i len krátkej návšteve, že život Japoncov je pomerne rušný a životné tempo rýchle, súdiac tak či už z rýchlosti chôdze na prechode pre chodcov alebo jedenia obedného balíčka. Ale aj tu znova platí, že denný rytmus sa líši v závislosti od toho, či je niekto muž alebo žena, študent alebo pracujúci a pod.

Za najtypickejší príklad typického Japonca sa všeobecne považuje azda otec, hlava rodiny. (Japonská spoločnosť oddávna bola a stále aj je pomerne patriarchálna.) Ten väčšinu dňa, päť až šesť dní v týždni, vyše tristo dní v roku – pracuje. Niežeby inak neuživil rodinu, ale jednoducho taký je trend, že zamestnanec je len článkom reťaze a pokým neodíde domov šéf, nemôže ani podriadený. Ešte ani uplynutím tejto tzv. „pracovnej doby“ sa však povinnosti nekončia. V prípade biznismenov, ktorých je v Japonsku celá kopa, totiž potom nasleduje „pracovná večera“, či už so zákazníkmi alebo jednoducho s kolegami, na ktorej rovnako nemožno chýbať. Vlastne chýbať možno, ale v tom prípade by sa človek už vylučoval z kolektívu, a mal by tak sťažnený pracovný postup. Večer sa muž vráti domov neskoro, čo je tiež individuálne, ale istotne je to v mnohých prípadoch oveľa neskôr ako u nás. Už niet ani času, ani síl na nič iného než najesť sa (dívajúc sa na televízor), okúpať sa a spať.

Ráno vychádza z domu priemerne okolo siedmej. Deň voľna, ktorý si samozrejme nemôže vybrať sám (jedine nedele sú poväčšine dňami pracovného pokoja), využije bežný Japonec na fyzickú regeneráciu, návštevu fitnesscentra, hranie golfu – alebo trávi čas s rodinou. Samozrejme, opakujem, že nič z toho nemožno povedať paušálne o každom jednom Japoncovi.

A čo matky a detí?

Oddávna bolo v Japonsku zvykom, že žena bola takpovediac v domácnosti, teda nechodila do zamestnania. V takom prípade by sa muž akoby musel hanbiť, že nedokáže uživiť rodinu sám. Preto aj dnes mnoho dievčat, hoci pred svadbou aj pracovali, po sobášii zostávajú doma starať sa domácnosť a výchovu detí (pritom však priemerný vek sobášiacich sa stále stúpa a počet narodených detí neustále klesá!). Ráno je pre matku vyhradené príprave raňajok a „vypraveniu“ manžela do práce a detí do školy, dopoludnie zasa domácim prácam. Cez obed sa mnohé mamičky spoločne stretávajú na šálku čaju či na kus reči, aby tak zadostučinili aj svojej potrebe spoločenského života. A večer? To už treba čakať, kedy sa deti vrátia zo školy, pripravovať večeru, ktorá je často jediným spoločným jedlom dňa. A čo je tiež zaujímavé, spávať chodí posledná taktiež matka, keď už všetko utíchlo.

Je známe, že v krajinách ako Japonsko či Južná Kórea panuje veľmi silná konkurencia ohľadom snahy dostať sa na dobrú školu. Úroveň vzdelania je tu vďaka tomu síce pomerne vysoká (väčšina ľudí absolvuje aspoň bakalársky program na niektorej univerzite), no na druhej strane rivalita medzi spolužiakmi je silná a tlak zo strany rodičov veľký. Väčšina detí preto okrem bežného vyučovania navštevuje rôzne doučovania, hodiny hry na hudobný nástroj alebo

večernú školu zameranú naopak na predučovanie (prípravka). Kto sa chce dostať na prestížnu univerzitu, musí s tým zámerom tvrdo pracovať už od materskej školy, bez preháňania. Takže mládež takisto chodí domov často za tmy a aj víkendy trávi v nejakom športovom klube (baseball, bojové umenia...) či inom záujmovom krúžku (kaligrafia ap.). Tie sú totiž dôležité pre nadväzovanie kontaktov s rovesníkmi, ale povedzme si to na rovinu – ten, kto nie je členom žiadneho, je jednoducho považovaný za samotára a čudáka. Avšak aspoň takýto druh športu či umenia je jednou z mála (oprávnených) možností zabaviť sa, čo by malo byť u mládeže samozrejmé. Teda spoločenský stres vyplývajúci z výchovného systému, ktorý je inak na vysokej úrovni, cítiť na každom kroku a neblaho sa prejavuje okrem iného na delikvencii mladistvých, samovraždách a podobne. Dá sa povedať, že je to ako začarovaný kruh, a deti sú, žiaľ, len jeho bezbrannou obeťou.

Ked' sa vrátiš, čaká ťa od júla pastoračná prax. Čo budeš robiť?

Keďže v máji som ukončil dvojročný kurz japonského jazyka a kultúry, oficiálne možnosti študovať japončinu som už si vyčerpal. Na ďalšom kroku ma v rámci nášho OTP programu čaká prax či výpomoc v niektorej z farností. Ja osobne by som mal od júla ísť do Tokia a absolvovať túto prax v našej, verbistickej, farnosti Kičidžóji. Čo presne budem robiť, ešte neviem, ale dá sa očakávať, že budem zaskakovať tam, kde nestíhajú kňazi činní v pastoračii (otváranie kostola, upratovanie), a pri tom sledovať chod farnosti a osvojovať si zvyklosti miestnej cirkvi. Avšak zaiste sa mi niekedy naskytne aj možnosť zapojiť sa do stretnutí mládeže, nedeľnej školy náboženstva pre deti, či biblických krúžkov dospelých. Pochybujem, že by bola núdza o prácu, veď je to jedna „z tých väčších“, mestských farností, počítajúca až do päťtisíc veriacich.

Už sa tešíš naspäť?

Či sa teším? Isteže, Japonsko si ma po mnohých stránkach získalo už hneď od začiatku. Stále mám ešte čo objavovať, čo nové poznávať a čo sa učiť, takže asi ťažko sa môže stať, že sa mi Japonsko niekedy zunuje. Tu však treba jedným dychom tiež dodať, že na tejto ceste neraz zakopávam, podlamujú sa mi nohy a aj napriek všetkej láske k Japonsku a Japoncom prichádzajú tiež chvíle sklamaní alebo znechutenia. Verím však, že s Božou pomocou aj takéto ťažkosti budem vždy schopný prekonať a naďalej slúžiť Bohu svojím životom s a medzi Japoncami.

Spomínaš si na nejaký zážitok, ktorý ťa takpovediac „chytil za srdce“?

Len hlas v tme

Napísal Andrej Lojan SVD
Nedeľa, 24 Október 2010 20:50

Ako som spomínal, Japonci sú vo všeobecnosti ľudia orientovaní do vnútra svojho spoločenstva – rodiny, kruhu priateľov, kolegov. Voči niekomu zvonka sú pomerne uzavretí a rezervovaní. No i napriek tomu som mal viaceré skúsenosti, ktoré toto tvrdenie popierali. Koncom mája tohto roku som bol s jedným kamarátom zo zboru na turistike v horskej oblasti zvanej Kumano (je to okrem iného aj svetové kultúrne dedičstvo UNESCO). Za necelé štyri dni sme schodili asi štyridsaťpäť dosť namáhavých kilometrov a aj nocľah sme si hľadali, kde sa len dalo.

Prvé dni bolo síl ešte dosť ale ku koncu tejto „púte“ si človek už prial mať aj pevnejšiu strechu nad hlavou a mäkko pod chrbtom, no nanešťastie sme nenašli nič iné než opustenú vidiecku školu. Ešte aj tá bola zatvorená, ale našťastie mala aspoň akýsi zastrešený priechod, vodovodný kohútik a strechu prečnievajúci ponad stenu. Chystalo sa pršať, a tak sme si rýchlo postlali (myslím tým spacáky) a po tme sme ešte chvíľku viedli rôzne debaty. Tu sa zrazu ktosi vynoril z tmy spomínaného priechodu a vykračoval si cez ihrisko asi desať metrov od nás. Vzájomne sme sa na seba pozreli, no nebolo toho veru veľa poznať. Vtom sa ozval ženský hlas: „To akože tu budete spať?“ Ja na to: „Áno, ale len jednu noc.“ Žena pokrčila plecami: „A nebude vám zima?“ Odpovedali sme: „Ále, čoby! Poriadne sa naobliekame a hádam nebude. Veď je to len jedna noc.“ A tak odišla. Nám odľahlo a v akejsi neistote sme sa napokon predsa len uložili na odpočinok.

Asi o hodinu sa opäť ozval nejaký šramot a ja som sa zobudil na to, že tá istá pani nám čosi hovorí. Vraj, že či si nezajeme rámen (čínsku rezancovú polievku). V polospánku sme len pritakali a za ďalšiu asi pol hodinu sme už sedeli a bez slova chlípali horúcu polievku. Že bola vynikajúca, hádam netreba dodávať.

Po polnoci predsa len začalo pršať a my sme sa museli evakuovať do onoho priechodu, kde sme sa dočkali rána a mohli sa vydať na spiatočnú cestu. S našou dobrodinkou sme sa už nevideli a mňa trochu mrzelo, že jediný, čo som poznal, bol jej hlas v tme. Nádoby sme položili ku stene, kde sme spali, a na lístok s priloženou čokoládou (zo Slovenska) sme napísali „arigató“ – „ďakujeme“.

Andrej Lojan SVD & Jakub Rajčáni SVD

Zdroj: www.mladymissionar.sk